

ДОВІДКА

Про підсумки моніторингового
дослідження сформованості навички
читання вголос учнів 1-4 та мовчазного
читання учнів 3-4 класів
на кінець 2024-2025 навчального року

Типові освітні програми Нової української школи (під керівництвом О.Я. Савченко) передбачають формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно обирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях і практичному досвіді. Завдання початкової школи полягає в тому, аби не тільки технічно навчити читати, але й сприяти розвитку розуміння прочитаного (поєднанням технічної та смислової сторін) адже головна перевага читання – це розвиток уяви, емоційного інтелекту та емпатії. Техніка читання охоплює такі компоненти, як спосіб читання, правильність, виразність, темп. Смислова ж сторона передбачає розуміння учнями більшої частини слів у тексті, вжитих як у прямому, так і в переносному значеннях, змісту речень, смислових зв'язків між ними і частинами тексту, його фактичного змісту й основного смислу.

Згідно з планом роботи закладу освіти та календарно-тематичним планом учителів у травні адміністрацією закладу та вчителями початкової школи був здійснений моніторинг сформованості навичок читання (вголос та мовчки).

Завдання для моніторингового дослідження готувалися творчими групами вчителів початкової школи (по паралелях) та погоджувалися на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів. Матеріали для проведення дослідження були підібрані відповідно до навчальних програм та відповідали вимогам Державного стандарту початкової освіти. Зміст завдань для дослідження розроблявся з урахуванням компетентнісного підходу. Для діагностувальних робіт були підібрані незнайомі тексти, відповідно до віку учнів, різні за складністю змісту, мовою твору, побудовою речень та обсягом. Після читання вголос учням було запропоновано усно виконати завдання на розуміння прочитаного. А після повторного перечитування була врахована виразність читання. Педагогами враховано існуючі норми швидкості читання для кожного класу, де швидкість читання визначається кількістю прочитаних слів за 1 хвилину. Визначення темпу читання використано вчителями для вибудовування стратегії організації роботи учнів на уроках.

Порядок проведення моніторингового дослідження відповідав методичним вимогам та проходив з дотриманням безпечних умов організації освітнього процесу у період воєнного стану.

Моніторингове дослідження сформованості навичок читання вголос здійснювалося індивідуально по незнайомому тексту за творами:

- у 1 класах – «Лисенятко-першокласник», за В. Сухомлинський (134 слова);
- у 2 класах – «Важко бути людиною», за В. Сухомлинський (191 слово);
- у 3 класах – «Дідова пасіка», за В. Чухлібом (227 слів);
- у 4 класах – «Скло», легенда (204 слова).

Дослідженням було охоплено 290 учнів 1-4 класів (контингент 290 учнів). Результати відображено у додатках 1, 2, 3, 4.

У ході моніторингового дослідження навичок читання вголос у 1-х класах встановлено, що:

- більшість учнів читають плавно складовим та плавно складовим способом із цілісним прочитуванням окремих слів – 70 % (32 уч.);
- цілими словами читають - 26 % (12 уч.);
- несформована навичка читання – 4% (2 учні із 1-Б класу: Іванченко Аліна та Цалко Данііл, вчитель – Белкіна Т.Я.);
- правильно, виразно, свідомо читають з використанням мовленнєвих і позамовних засобів виразності у темпі 35 і більше слів за хвилину - 56 % (26 уч.);
- нижче норми читають – 44% (20 уч.), а саме: 1-А клас: Василенко Нікіта, Великдус Меланія, Іщенко Варвара, Коваленко Тимур, Красицька Емілія, Марченко Матвій, Мотринчук Артем, Панін Всеволод, Тіщенко Микола, Школненко Матвій; 1-Б клас: Фадєєва Мілана, Кравчук Анна, Кравчук Марія, Борисенко Мирон; 1-В клас: Троцюк Ангеліна, Чайка Ніколь, Дудченко Артур, Отрощенко Володимир, Руденко Амалія, Шишлевська Єва.
- відповідають на запитання – 82% (38 уч.);
- переказують – 67 % (31 уч.) із 46 учнів.

У ході моніторингового дослідження навичок читання вголос у 2-х класах встановлено, що:

- сформовані результати навчання – 68 учнів (74%) і формуються – 24 учнів (26%) із 92 (100%) другокласників;
- більшість учнів читають цілими словами читає - 74 % (68 уч.) та плавно складовим способом із цілісним прочитуванням окремих слів – 25 % (23 уч.);
- 1 учень (1%) із 2-Г класу (Ганжа Олександра) читає складами (вчитель Гонтарук Я.І.);
- правильно, виразно, свідомо читають з використанням мовленнєвих і позамовних засобів виразності у темпі 60 і більше слів за хвилину - 57 % (52 уч.);
- нижче норми читають – 18% (17 уч.), найбільше таких учнів у 2-Г класі – 8 учнів: Василів Ю., Ганжа О., Гуменчук Я., Гребеник А., Жадовець Д., Мельниченко С., Ніколаєва П., Пугін О. (вчитель – Гонтарук Я.І.);
- не орієнтуються у структурі – 14 % (13 уч.);
- відповідають на запитання – 89% (82 уч.);

- переказують текст - 76% (70 уч.).

У ході моніторингового дослідження навичок читання вголос у 3-х встановлено, що:

- всі учні читають цілими словами – 100 % (75 уч.);
- показали високий рівень володіння навичкою читання вголос - 76% (57 учнів);
- нижче норми читають – 24% (18 уч.), у кожному класі 5-7 таких учнів;
- без помилок прочитали – 59% (44 уч.).

У ході моніторингового дослідження навички читання вголос серед учнів 4-х класів встановлено, що:

- практичні навички, передбачені програмою, у більшості учнів сформовані на:
 - високий рівень – 54 учні (70%);
 - достатній рівень – 16 учнів (21%)
 - середній рівень – 7 учнів (9%);
- читають свідомо, правильно, виразно з використанням основних мовленнєвих і позамовних засобів виразності – 89 % (68 учнів).

Над формуванням умінь учнів відповідного класу читати згідно з вимогами - вчителі працювали протягом усього навчального року (1 клас: на кінець року – 35сл/хв.; 2 клас: на кінець року 50-60 сл/хв; 3 клас: на кінець року 75-80 сл/хв; 4 клас: на кінець року 90-95 сл/хв). Окремо темп читання із застосуванням кількісних показників не перевірявся, оскільки показники, подані в таблиці кількісних показників темпу читання вголос є орієнтиром для розвитку темпу читання, а не перевірки та оцінювання.

Норма слів	Клас	К-ть учнів	Читають норму		Читають вище норми		Читають нижче норми		ПП вчителя
35 і більше сл./хв	1А	13	2	15%	1	8%	10	77%	Оляничук Л.В.
	1Б	17	7	41%	6	35%	4	24%	Белкіна Т.Я.
	1В	16	3	19%	7	44%	6	37%	Куцак В.С.
50-60 сл/хв	2А	26	9	35%	14	54%	3	11%	Коросташова Н.М.
	2Б	22	6	27%	12	55%	4	18%	Коваль Н.Г.
	2В	23	4	17%	17	74%	2	9%	Снігир В.М.
75-80 сл/хв	2Г	21	4	19%	9	43%	8	38%	Гонтарук Я.І.
	3А	23	3	13%	15	65%	5	22%	Левчук Т.І.
	3Б	26	10	38,5%	10	38,5%	7	23%	Фещук Л.І.
	3В	26	10	38%	9	35%	7	27%	Шкурат О.В.
90-95 сл/хв	4А	29	4	14%	23	79%	2	7%	Онищук С.А.
	4Б	24	5	21%	16	67%	3	12%	Левицька В.М.
	4В	24	4	17%	18	75%	2	8%	Очеретня О.В.

Для покращення техніки читання протягом навчального року вчителями проводились різноманітні види робіт, а саме:

- багатократне читання;
- читання «ланцюжком»;
- вибіркове читання;
- вправи для збільшення поля інформаційного сприймання;

- розвиток навичок концентрації уваги.

Для покращення техніки читання вчителі використовували корекційні прийоми:

- частота вправ;
- одночасне напівголосне читання;
- багатократне прочитування;
- читання у темпі скоромовки;
- виразне читання з переходом на незнайому частину тексту;
- читання рядків навпаки літерами;
- читання рядків навпаки словами;
- читання тільки другої половини слова;
- читання «прихованих» слів;
- читання накладених одне на одне слів;
- класифікація слів за групами;
- пошук у тексті заданих слів;
- встановлення пропущених літер у словах, слів у реченнях;
- складання речень з окремих слів;
- читання тексту через слово;
- швидке багаторазове вимовляння речень та ін.

Дослідження показало, що переважна більшість учнів читають плавно словами та словосполученнями, роблячи відповідні наголоси в словах та логічні наголоси в реченнях; дотримуються відповідного темпу читання; дають відповіді на запитання до прочитаного; після повторного читання дотримуються виразності. Але поряд з цим учні допускають ряд помилок:

- учні не бачать все слово в момент читання – 25%;
- припускаються помилок у постановці наголосу – 25%;
- перекручування звукової і складової структури слова – 19%;
- часткове розуміння прочитаного – 5%;
- відсутність виразності після повторного читання – 22%.

Рекомендовані шляхи подолання помилок:

- постійно проводити цілеспрямовану роботу по формуванню в учнів навичок правильного, свідомого та виразного читання відповідно до програмових вимог;
- організовувати індивідуальну роботу з учнями, в яких навички читання сформовані недостатньо, розробляти для них індивідуальні рекомендації, практичні завдання;
- урізноманітнювати види робіт з текстом;
- проводити словникову роботу, збагачуючи словниковий запас учнів;
- максимально використовувати можливості бібліотеки для проведення бібліотечних уроків та виховних годин, пропаганди кращих учнів-читачів для активізації читання дітьми художньої літератури;
- індивідуально повідомляти батьків про рівень сформованості навичок читання дитини, надавати практичні рекомендації щодо їх покращення.

З метою виявлення результативності процесу формування навички читання вголос, проведено співставлення результатів навчання з попереднім моніторингом (I семестр), за підсумками якого виявлено, що у більшості учнів

навички читання формуються у відповідній динаміці, забезпечується їх підвищення згідно з вимогами програми.

У ході моніторингового дослідження читання мовчки учням 3-4-х класів були запропоновані 8 завдань на перевірку сформованості вмінь визначати основну думку твору, його тему, розрізняти жанри, встановлювати послідовність подій у творі, характеризувати вчинки дійових осіб, пояснювати зображувальні можливості художнього слова тощо. Вчителями враховано існуючі орієнтовні норми швидкості читання мовчки для кожного класу, де швидкість читання визначається кількістю слів за одну хвилину. Зокрема, на кінець року учні повинні виконувати орієнтовні норми: 3 клас – 90-140 сл/хв; 4 клас – 110-170 сл/хв.

Учням були запропоновані твори:

- у 3 класах – «Некоронована королева» (І варіант), Є. Шморгун / «Краса лебедина» (ІІ варіант), Д. Прилюк;
- у 4 класах – «Лісова аптека» (І варіант), П. Утевська / «Володарка лісу» (ІІ варіант), Саша Кочубей.

Дослідженням було охоплено 144 учні (95% контингенту 3-4 класів), а саме: 75 учнів – з 3х класів, 69 учнів – з 4х класів.

У ході дослідження встановлено, що :

- виконали завдання без помилок 16 учнів (21%) учнів 3 класів.

Розуміння прочитаного 3 класи							
Визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причинно-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлювання, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання				Аналізує прочитаний текст, висловлює і обґрунтовує власне ставлення до прочитаного, формулює висновки			
В	Д	С	П	В	Д	С	П
28	33	14		18	39	16	2
37%	44%	19%		24%	52%	21%	3%

- виконали завдання без помилок 47 учнів (68%) учнів 4 класів.

Розуміння прочитаного 4 класи							
Визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причинно-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлювання, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання				Аналізує прочитаний текст, висловлює і обґрунтовує власне ставлення до прочитаного, формулює висновки			
В	Д	С	П	В	Д	С	П
61	3	2	3	49	6	8	6
88%	4,5%	3%	4,5%	71%	9%	11%	9%

У ході моніторингового дослідження навички читання мовчки встановлено, що:

- повністю сформована навичка мовчазного читання у 75 % учнів, частково – у 25% учнів;
- порівнюючи із І семестром показники зросли – на 10%;
- немає учнів, у яких навичка читання мовчки - несформована.

Узагальнені результати подано в таблицях (додаються).

Учителями 1-4-х класів протягом навчального року велась індивідуальна робота з учнями; на уроках застосовувались різні методи і форми роботи для удосконалення мовленнєвих та читацьких навичок; з батьками проводилися

бесіди про керівництво домашнім читанням у сім'ї та необхідністю позакласного читання; систематично проводилися обговорення прочитаних книжок у позакласний час. Педагоги вчили учнів аналізувати твори, порівнювати; виховували ставлення до інсценізації, як втілення почуттів; розвивали уміння запитувати й відповідати на матеріалі прочитаного, вступати в діалог; виконували творчі завдання на основі прочитаного; уроки читання спрямовували на розвиток активності та самостійності, читацької та пізнавальної діяльності, розуміння подібності і відмінності творів різних жанрів; розвивали творчу уяву, образне мислення, збагачували мовлення учнів епітетами, порівняннями, пробуджували прагнення придумувати і виконувати творчі завдання.

Результати перевірки сформованості читацької компетентності 1-4 класів свідчать, що вчителі багато працюють над формуванням техніки читання. У більшості учнів 1-4-х класів навички читання формуються у відповідній динаміці, забезпечується їх підвищення згідно з вимогами програми.

Важливою умовою формування читацької компетентності є урізноманітнення методів і прийомів навчання, видів роботи, які виконують учні, та якісний рівень навичок читання. Тому вчителям потрібно приділяти належну увагу формуванню читацьких компетентностей на всіх етапах своїх уроків та в позакласній роботі.

Рекомендації вчителям початкової школи:

1. Спрямувати роботу на вивчення та впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій.
2. Постійно використовувати в роботі інтерактивні форми роботи.
3. Продовжувати цілеспрямовану роботу щодо розвитку читацьких навичок, формування культури самостійного читання учнів 2-4 класів.
4. Забезпечувати підвищення темпу читання шляхом використання відповідних методик швидкого читання.

Заступник директора

Оксана САПОЖНИК